EUROOPA
KOMISJON

Strasbourg, 11.12.2018
COM(2018) 845 final

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA ÜLEMKOGULE JA NÕUKOGULE

Seitsmeteistkümnes eduaruanne tulemusliku ja tegeliku julgeolekuliidu suunas liikumise kohta

I. SISSEJUHATUS

See aruanne on seitsmeteistkümnes aruanne tulemusliku ja tegeliku julgeolekuliidu loomisel tehtud täiendavate edusammude kohta. Selles käsitletakse arengut kahes peamises valdkonnas: võitlus terrorismi ja organiseeritud kuritegevuse ja nende tugisüsteemidega ning kaitse- ja vastupanuvõime suurendamine nende ohtude suhtes. Euroopa Parlament ja nõukogu tegid viimastel kuudel mitme seadusandliku prioriteedi elluviimisel märkimisväärseid edusamme. Paljude prioriteetsete dokumentide suhtes ei ole poliitilisele kokkuleppele siiski veel jõutud ja kaasseadusandjad peavad tegema täiendavaid jõupingutusi. Kuna 2019. aasta mais toimuvad järgmised Euroopa Parlamendi valimised, on viimane aeg võtta vastu menetluses olevad komisjoni poolt julgeolekuliidu väljakujundamiseks esitatud prioriteetsed ettepanekud, nagu seda kutsus üles tegema president Jean-Claude Juncker oma kõnes olukorrast Euroopa Liidus.

ELi juhid kinnitasid Euroopa Ülemkogu[1] 18. oktoobri 2018. aasta kohtumisel taas oma pühendumust liidu sisejulgeoleku tugevdamisele ja tunnistasid, et viimastel aastatel on sisejulgeoleku tugevdamisel saavutatud häid tulemusi tänu paremale koostööle, konkreetsetele kohapealsetele meetmetele ja mitme õigusakti vastuvõtmisele. Sellele tuginedes kutsus Euroopa Ülemkogu menetluses olevate komisjoni ettepanekutega edasi liikuma, et tõkestada küberrünnakuid, neile reageerida ja neid ära hoida, tõkestada terroristliku veebisisu levitamist, tagada kiire ja tõhus piiriülene juurdepääs elektroonilistele tõenditele, hõlbustada juurdepääsu finantsteabele ning parandada infosüsteemide ja andmebaaside koostalitlusvõimet. Käesolev aruanne annab ülevaate nende oluliste algatuste üle peetavate läbirääkimiste seisust, kutsudes kaasseadusandjaid võtma meetmeid nende kiireks vastuvõtmiseks (vt ka kõigi julgeolekuliidu algatuste loetelu I lisas). Euroopa Ülemkogu kutsus ka üles läbi vaatama komisjoni algatust laiendada Euroopa Prokuratuuri volitusi, nii et need hõlmaksid piiriüleseid terrorikuritegusid, ja komisjoni jaoks on oluline uurida sellest lähenemisviisist saadavat kasu. Lisaks rõhutasid riigipead ja valitsusjuhid liidu demokraatlike süsteemide kaitsmise ja väärinfo vastu võitlemise tähtsust lähenevate Euroopa Parlamendi valimiste kontekstis. Järgmisel Euroopa Ülemkogu kohtumisel 13. ja 14. detsembril 2018 käsitletakse ka väärinfo levitamise kampaaniaid kui demokraatlike süsteemide teravat probleemi, mis nõuab kiireloomulisi meetmeid, eelkõige vabade ja õiglaste Euroopa Parlamendi ja liikmesriikide parlamentide valimiste tagamiseks. Seda silmas pidades võetakse käesolevas aruandes arvesse edusamme valimisprotsessiga seotud probleemidega toimetuleku võime tagamisel liidus.

Oma ühisdeklaratsioonis ELi seadusandlike prioriteetide kohta aastateks 2018–2019[2] nimetasid Euroopa Parlamendi president, nõukogu eesistuja ja komisjoni president ühe peaeesmärgina ELi kodanike julgeoleku kaitsmist. Need kolm institutsiooni kohustusid käsitlema julgeolekuliidu ettepanekuid kiireloomuliste prioriteetsete dokumentidena, mis tuleb vastu võtta enne Euroopa Parlamendi praeguse koosseisu ametiaja lõppu. Tööd tuleb jätkata, tuginedes viimasel aastal tehtud edusammudele, ja komisjon kutsub kaasseadusandjaid üles suurendama läbirääkimiste pidamisel jõupingutusi.

Komisjon ootab terrorismi käsitleva erikomisjoni järelduste ja soovituste aruande Euroopa Komisjoni poolset vastuvõtmist, mis peaks toimuma 12. detsembril 2018. Aruanne annab olulise panuse terrorismivastasesse võitlusesse ja julgeolekuliidu edasiarendamisse.

---

1 https://www.consilium.europa.eu/media/36775/18-euco-final-conclusions-en.pdf

2 https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/joint-declaration-eu-legislative-priorities-2018-19_en.pdf

II. SEADUSANDLIKE PRIORITEETIDE ELLUVIIMINE

Kaasseadusandjad on viimastel kuudel teinud mitme seadusandliku prioriteedi elluviimisel, eelkõige tugevdatud Schengeni infosüsteemi, küberturvalisust käsitleva õigusakti ja mittesularahaliste maksevahenditega seoses märkimisväärseid edusamme. Paljude prioriteetsete dokumentide suhtes ei ole poliitilisele kokkuleppele siiski veel jõutud ja on vaja teha lisajõupingutusi, et tagada nende vastuvõtmine enne Euroopa Parlamendi valimisi (vt ka kõigi julgeolekuliidu algatuste loetelu I lisas).

1. Julgeoleku, piirivalve ja rände haldamise tugevamad ja arukamad infosüsteemid

Komisjonile valmistavad heameelt Euroopa Parlamendi ja nõukogu jõudsad edusammud seoses seadusandlike ettepanekutega ELi julgeoleku, piirivalve ja rände haldamise **infosüsteemide koostalitlusvõime** saavutamiseks[3]. Ettepanekud tagaksid liikmesriikide piirivalve-, rände- ja õiguskaitseametnikele täpse ja usaldusväärse teabe ning suutlikkuse teha kindlaks mitut identiteeti ja võidelda identiteedipettuste vastu. Kolmepoolsed kohtumised toimusid 24. oktoobril 2018, 15. novembril 2018 ja 27. novembril 2018. Kooskõlas ühisdeklaratsiooniga kutsub komisjon kaasseadusandjaid üles jõudma poliitilisele kokkuleppele järgmisel kolmepoolsel kohtumisel 13. detsembril 2018.

Infosüsteemide koostalitlusvõime hõlmaks **viisainfosüsteemi**. Euroopa Parlamendis ja nõukogus on käimas töö 2018. aasta mai seadusandliku ettepaneku kallal,[4] et võimaldada viisataotlejate tausta põhjalikumalt kontrollida, täita lüngad julgeolekuteabes parema teabevahetusega liikmesriikide vahel ja tagada täielik koostalitlusvõime muude kogu ELi hõlmavate andmebaasidega. Komisjon kutsub kaasseadusandjaid üles oma läbirääkimisvolitusi võimalikult kiiresti vastu võtma, et jõuda selle dokumendi suhtes kokkuleppele Euroopa Parlamendi praeguse koosseisu ametiajal.

Infosüsteemide koostalitlusvõimes kokkuleppimine võimaldaks ka saada täit kasu **tugevdatud Schengeni infosüsteemist**,[5] mille kaasseadusandjad võtsid vastu 28. novembril 2018.

Koostalitlusvõime hõlmaks ka **Euroopa karistusregistrite infosüsteemi** kavandatud[6] laiendamist kolmandate riikide kodanikele. Ettepanekuga nähakse ette keskse andmebaasi loomine, mis võimaldab kiiresti kontrollida, kas mõnel liikmesriigil on teavet kolmanda riigi kodaniku suhtes tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste kohta. Komisjon kutsub kaasseadusandjaid üles lõpetama läbirääkimised selle prioriteetse seadusandliku algatuse üle järgmisel kolmepoolsel kohtumisel 11. detsembril 2018.

Infosüsteemide koostalitlusvõime hõlmaks ka Eurodaci. Komisjoni ettepanek tugevdada **Eurodaci**[7] laiendaks selle ulatust, nii et see ei hõlmaks üksnes varjupaigataotlejate, vaid ka seadusliku aluseta riigis viibivate kolmandate riikide kodanike ja ELi ebaseaduslikult sisenevate isikute tuvastamist. Komisjon on hiljuti tutvustanud kasu, mida toob selle ettepaneku vastuvõtmine, mis on üks viiest peatselt kokkulepitavast Euroopa ühise

[3] COM(2017) 793 final (12.12.2017), COM(2017) 794 final (12.12.2017), COM(2018) 478 final (13.6.2018), COM(2018) 480 final (13.6.2018).
[4] COM(2018) 302 final (16.5.2018).
[5] COM(2016) 881 final (21.12.2016), COM(2016) 882 final (21.12.2016), COM(2016) 883 final (21.12.2016).
[6] COM(2017) 344 final (29.6.2017).
[7] COM(2016) 272 final (4.5.2016).

varjupaigasüsteemiga seotud ettepanekust[8]. Need ettepanekud tuleks vastu võtta enne Euroopa Parlamendi valimisi.

Et tagada tugevamad ja arukamad infosüsteemid julgeoleku, piiride ja rände haldamise valdkonnas, kutsub komisjon Euroopa Parlamenti ja nõukogu üles:

Ühisdeklaratsiooni prioriteedid:

- jõudma käesoleva aasta lõpuks kokkuleppele **koostalitlusvõimet** käsitlevate seadusandlike ettepanekute suhtes;
- jõudma detsembriks 2018 kokkuleppele seadusandliku ettepaneku suhtes laiendada **Euroopa karistusregistrite infosüsteemi**, et see hõlmaks kolmandate riikide kodanikke;
- võtma enne Euroopa Parlamendi valimisi vastu **Eurodaci** käsitlev seadusandliku ettepaneku, mille suhtes kokkuleppele jõudmine on käeulatuses.

Muud:

- võtma võimalikult kiiresti vastu asjaomased volitused läbirääkimiste pidamiseks seadusandliku ettepaneku üle tugevdada **viisainfosüsteemi**.

2. Julgeoleku tugevdamine välispiiri parema haldamise kaudu

Sisepiirikontrollita vaba liikumise ala turvalisuse eeltingimus on välispiiride tugev ja usaldusväärne kaitse. See on liikmesriikide ühine ülesanne ja nad peavad **Euroopa piiri- ja rannikuvalve** abil tagama välispiiride haldamise nii enda kui ka kõigi ühistest huvidest lähtudes. Komisjon tegi 2018. aasta septembris Euroopa Ülemkogu 2018. aasta juuni järelduste[9] alusel ettepaneku[10] Euroopa piiri- ja rannikuvalvet veelgi tugevdada, et tagada ameti usaldusväärsem ja kindlam tugivõime. Komisjoni ettepaneku kohaselt säilitatakse liikmesriikide esmane vastutus välispiiride kaitse eest, kuid antakse ametile vahendid selle toetamiseks 10 000 piirivalveametnikust koosneva alalise korpusega. Selle järkjärguline, kuid kiire loomine suurendaks viivitamata ELi kollektiivset võimet välispiiri kaitsta ja korraldada tõhusalt EList tagasisaatmist.

6. detsembril 2018 peetud justiits- ja siseküsimuste nõukogu istungil jõuti osalisele üldisele kokkuleppele komisjoni ettepaneku tagasisaatmise ja välispiiriga seotud aspektides. Tööd tuleb siiski tõhustada ettepaneku kõigi aspektidega, et saada jaanuaris võimalikult kiiresti volitused kolmepoolsete kohtumiste alustamiseks Euroopa Parlamendiga. Euroopa Parlamendis peaks 2019. aasta jaanuaris vastu võetama kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni aruanne. See ettepanek on Euroopa Liidu jaoks esmatähtis ja komisjon kutsub Euroopa Parlamenti ja nõukogu üles võtma kavandatud õigusakti vastu Euroopa Parlamendi praeguse koosseisu ametiajal.

Et tugevdada julgeolekut välispiiri parema haldamise kaudu, kutsub komisjon Euroopa Parlamenti ja nõukogu üles:

[8] Rände kõikide aspektide haldamine: edusammud Euroopa rände tegevuskava raames, COM(2018) 798 final (4.12.12).

[9] https://www.consilium.europa.eu/media/35936/28-euco-final-conclusions-en.pdf

[10] COM(2018) 631 final (12.9.2018).

Algatused, mis esitati 2018. aasta kõnes olukorrast Euroopa Liidus:

- võtma võimalikult kiiresti vastu täielikud volitused läbirääkimiste pidamiseks seadusandliku ettepaneku üle tugevdada **Euroopa piiri- ja rannikuvalvet**, et võtta ettepanek vastu Euroopa Parlamendi praeguse koosseisu ametiajal.

3. Radikaliseerumise ärahoidmine

Nõukogus on jõudsalt käimas läbirääkimised **terroristlikku veebisisu** käsitleva määruse ettepaneku üle, mille komisjon esitas koos kõnega olukorrast Euroopa Liidus[11]. Selle eesmärk on tagada selge ühtlustatud õigusraamistik, et vältida veebimajutusteenuste kuritarvitamist terroristliku veebisisu levitamiseks, tagades samal ajal põhiõiguste täieliku kaitse. Määruse ettepanek esitati nii Euroopa Ülemkogu[12] kui ka Euroopa Parlamendi[13] tungival üleskutsel. Komisjonile valmistab heameelt üldise lähenemisviisi vastuvõtmine 6. detsembril 2018 peetud justiits- ja siseküsimuste nõukogu istungil. Komisjon kutsub Euroopa Parlamenti üles kiirendama oma tööd selle ettepaneku kallal, et võtta see vastu oma praeguse koosseisu ametiajal.

Samal ajal jätkab komisjon täie pühendumusega liikmesriikide ja veebimajutusteenuse pakkujate toetamist terroristliku veebisisuga võitlemisel. **ELi internetifoorum** jätkab liikmesriikide ja veebimajutusteenuse pakkujate vabatahtliku koostöö ja selliste meetmete võtmise edendamist, millega piiratakse terroristliku veebisisu kättesaadavust ja võimestatakse kodanikuühiskonda levitama internetis laialdasemalt mõjusaid alternatiivseid seisukohti. ELi internetifoorumi neljas ministrite tasandi kohtumine toimus 5. detsembril 2018. Kohtumisel tehti kokkuvõte viimasel 12 kuul tehtud edusammudest terroristliku veebisisu eemaldamisel internetist.

Komisjon jätkab ka **radikaliseerumise ärahoidmise toetamist liikmesriikides**. Oma esimesel kogunemisel 24. oktoobril 2018 Viinis leppis radikaliseerumise tõkestamist ja selle vastu võitlemist käsitlevate liidu meetmete juhtnõukogu[14] kokku iga-aastastes strateegilistes suunistes ELi tasandi meetmete ja algatuste kohta 2019. aastal. Strateegilised prioriteedid tuginevad teabele, mis on saadud praktikutelt (radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku kõrgetasemeline konverents ja radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku 11. ja 12. oktoobri 2018. aasta üldkoosolek), teadlastelt (radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku 17. oktoobri 2018. aasta teaduskonverents) ning muudelt ELi võrgustikelt ja algatustelt (eelkõige näiteks Euroopa strateegilise teabevahetuse võrgustik), ning poliitikakujundajate panusele.

Komisjon kuulutas 28. novembril 2018 **sisejulgeolekufondi** politseikoostöö ja kuritegevuse tõkestamise 2018. aasta tööprogrammi osana välja projektikonkursi, mille maht on 5 miljonit

[11] COM(2018) 640 final (12.9.2018).

[12] Euroopa Ülemkogu kutsus 22.–23. juunil 2017 toimunud kohtumisel sektorit üles „töötama välja uusi tehnoloogiaid ja vahendeid, et parandada terroriaktide toimepanemist õhutava veebisisu automaatset tuvastamist ja kõrvaldamist. Seda tuleks vajaduse korral täiendada asjakohaste seadusandlike meetmetega ELi tasandil“. 28. juunil 2018 tervitas Euroopa Ülemkogu „komisjoni kavatsust esitada seadusandlik ettepanek, mille eesmärk on parandada vihkamist ja terroriaktide toimepanemist õhutava sisu kindlakstegemist ja eemaldamist“.

[13] Euroopa Parlament kutsus oma 15. juuni 2017. aasta resolutsioonis veebiplatvormide ja digitaalse ühtse turu kohta asjaomaseid platvorme üles „tugevdama meetmeid ebaseadusliku ja kahjuliku infosisu tõkestamiseks“ ning palus komisjonil esitada ettepanekud nende küsimuste lahendamiseks.

[14] C(2018) 5345 (9.8.2018).

eurot radikaliseerumise tõkestamiseks ja kontrolliks ning tegelemiseks komisjoni kõrgetasemelise radikaliseerumise vastu võitlemise eksperdirühma kindlaks määratud prioriteetsete valdkondadega: kogukonna kaasamine, kohalik mõõde, mitut asutust hõlmav lähenemisviis ja noored[15]. Lisaks pakutakse kodanikuühiskonna organisatsioonidele, mis püüavad võidelda terroristide propaganda vastu positiivsete alternatiivide pakkumisega, ELi rahalist toetust kodanikuühiskonna tugevdamise programmist, millest 12 miljonit eurot on määratud kodanikuühiskonna partnerite koolitamiseks ja rahastamiseks, et korraldada veebis terrorismivastase propaganda kampaaniaid.

Radikaliseerumise ärahoidmiseks kutsub komisjon Euroopa Parlamenti üles:

Algatus, mis esitati 2018. aasta kõnes olukorrast Euroopa Liidus:

- võtma esmajärjekorras vastu volitused läbirääkimiste pidamiseks seadusandliku ettepaneku üle, mis käsitleb **terroristliku veebisisu** levitamise tõkestamist, et võtta ettepanek vastu Euroopa Parlamendi praeguse koosseisu ametiajal.

4. Väärinfo vastu võitlemine ja valimisprotsessiga seotud probleemidega toimetuleku võime tagamine

Nagu Euroopa Ülemkogu juunis 2018 üles kutsus, esitasid komisjon ja kõrge esindaja koostöös liikmesriikidega 5. detsembril 2018 **tegevuskava**,[16] mis käsitleb täiendavaid konkreetseid ettepanekuid ELi koordineeritud lahenduse pakkumiseks **väärinfo levitamise probleemile**, sealhulgas asjakohaste volituste andmist ja Euroopa välisteenistuse asjakohaste strateegilise kommunikatsiooni töörühmade ressursside suurendamist.

Lisaks jälgib komisjon tähelepanelikult oma veebis leviva väärinfoga võitlemist käsitleva 2018. aasta aprilli teatises[17] teatavaks tehtud veebis leviva väärinfoga võitlemise meetmete rakendamist. 16. oktoobril 2018 allkirjastasid algsed allakirjutanud **veebis levivat väärinfot käsitleva tegevusjuhendi** veebiplatvormidele ja veebireklaami sektorile. Nende hulka kuuluvad kolm peamist platvormi (Facebook, Google/YouTube, Twitter) ja veebibrauseri pakkuja Mozilla ning muid veebiplatvorme ja reklaamisektorit esindavad kutseorganisatsioonid. Tegevusjuhend sisaldab 15 kohustust, mis on koondatud viide peatükki: 1) reklaami paigutamise kontroll, 2) poliitiline ja temaatiline reklaam, 3) teenuste usaldusväärsus, 4) tarbijate võimaluste parandamine ning 5) teadusringkondadele suuremate õiguste andmine. Komisjon jälgib tegevusjuhendi rakendamist selle esimese 12 kuu jooksul tähelepanelikult ja pidevalt, pidades eelkõige silmas Euroopa Parlamendi 2019. aasta valimisi[18]. Kui tegevusjuhendi rakendamine ja mõju osutuvad mitterahuldavaks, võib komisjon pakkuda välja uusi meetmeid, sealhulgas regulatiivseid meetmeid.

Et aidata tagada **valimisprotsessiga seotud probleemidega toimetuleku võimet**, on komisjon esitanud mitu algatust, et tegeleda valimistaristu ja kampaania tegemiseks

[15] https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/isfp-2018-ag-ct-rad;freeTextSearchKeyword=;typeCodes=1;statusCodes=31094501,31094502;programCode=ISFP;programDivisionCode=null;focusAreaCode=null;crossCuttingPriorityCode=null;callCode=Default;sortQuery=openingDate;orderBy=asc;onlyTenders=false

[16] JOIN(2018) 36 (5.12.2018).

[17] COM(2018) 236 final (26.4.2018).

[18] COM(2018) 794 (5.12.2018).

kasutatavate infosüsteemide vastu suunatud rünnakute ohuga ja riskiga, et isikuandmeid väärkasutatakse Euroopa valimiste tulemuste tahtlikuks mõjutamiseks. 12. septembril 2018 võttis komisjon vastu teatise vabade ja õiglaste valimiste kindlustamise kohta[19] ja soovituse valimiskoostöö võrgustike, veebisisu läbipaistvuse, küberintsidentide eest kaitsmise ning väärinfo levitamise kampaaniate vastu võitlemise kohta seoses Euroopa Parlamendi valimistega. Euroopa valimiskoostöö võrgustik korraldab soovituse rakendamise koordineerimise foorumi ja 2019. aasta alguseks on kavandatud vastu võtta nõukogu järeldused nende meetmete kohta.

Komisjon esitas koos teatise ja soovitusega ka ELi andmekaitseõiguse kohaldamise suunised, et aidata asjaosalistel kohaldada ELi õigusest tulenevaid andmekaitsekohustusi valimiste kontekstis,[20] ning **seadusandliku ettepaneku erakondade rahastamist käsitleva 2014. aasta määruse sihipäraseks muutmiseks**[21]. Euroopa Parlamendi põhiseaduskomisjon hääletas oma aruande üle 6. detsembril 2018 ja Euroopa Parlamendi täiskogu peaks läbirääkimisvolitused vastu võtma 2018. aasta detsembri istungjärgul. Komisjon kutsub nõukogu üles võtma oma läbirääkimisvolitused vastu 2018. aasta detsembris, et mõlemad kaasseadusandjad saaksid viivitamata alustada kolmepoolseid kohtumisi, tagamaks, et kavandatud sihipärased muudatused oleksid tehtud enne 2019. aasta Euroopa Parlamendi valimisi.

Komisjon korraldas 15. ja 16. oktoobril **kõrgetasemelise konverentsi, millel käsitleti küberohtusid valimistel** ja mille eesmärk oli anda teavet Euroopa Komisjoni käimasolevaks tööks valimisprotsessi turvalisuse ja sellega seotud probleemidega toimetuleku võime parandamise nimel seoses pidevalt arenevate küberohtudega. Üritusele kogunesid juhtivad eksperdid maailma eri paigust, et arutada, kuidas oleks kõige parem olemasolevate algatuste suhtes järelmeetmeid võtta. Konverentsile järgnes kõrgetasemeline liikmesriikide õpikoda, mis korraldati eesmärgiga tuua kokku liikmesriikide valimiskomisjonid ja küberturvalisuse ametnikud. See oli esimene kord, kui valimis- ja küberturvalisusasutused kohtusid, et arutada, kuidas oleks kõige parem tegeleda valimisi ähvardavate küberohtudega.

26.–27. novembril 2018 toimunud **põhiõiguste kollokviumil** kohtusid liikmesriikide ja Euroopa kõrged poliitikakujundajad, akadeemilised ringkonnad ning kodanikuühiskonna, meedia, rahvusvaheliste organisatsioonide ja erasektori esindajad, et arutada sellist laia teemat nagu demokraatia ELis. Kollokviumi järeldustest lähtutakse Euroopa valimiskoostöö võrgustiku töös, mille komisjon kutsub esimest korda kokku jaanuaris.

Et võidelda väärinfo vastu ja tagada valimisprotsessiga seotud probleemidega toimetuleku võime, kutsub komisjon Euroopa Parlamenti ja nõukogu üles:

Algatused, mis esitati 2018. aasta kõnes olukorrast Euroopa Liidus:

- tagama, et kavandatud **erakondade rahastamist käsitleva määruse sihipärased muudatused** oleksid tehtud aegsasti enne 2019. aasta Euroopa Parlamendi valimisi;

2018. aasta kavatsusavaldus:

- rakendama kiiresti ja otsustavalt Euroopa Komisjoni poolt 5. detsembril 2018 esitatud **väärinfo vastu võitlemise ühise tegevuskava** meetmeid.

[19] COM(2018) 637 final (12.9.2018).
[20] COM(2018) 638 final (12.9.2018).
[21] COM(2018) 636 final (12.9.2018).

5. Küberturvalisuse suurendamine

2017. aasta septembris avaldatud ühisteatises[22] „Vastupidavusvõime, heidutus ja kaitse – tugeva küberturvalisuse tagamine ELis“ esitatud meetmete osana korraldasid kaasseadusandjad alates 13. septembrist 2018 kuni 10. detsembrini 2018 viis kolmepoolset kohtumist kavandatava **küberturvalisust käsitleva õigusakti**[23] teemal ja jõudsid poliitilisele kokkuleppele. See õigusakt, mis nüüd ametlikult vastu võetakse ja mis jõustatakse võimalikult kiiresti, tugevdab Euroopa Liidu Võrgu- ja Infoturbeameti volitusi. Sellega kehtestatakse ka ELi küberturvalisuse sertifitseerimise raamistik info- ja kommunikatsioonitehnoloogia toodete, teenuste ja protsesside tarvis.

Komisjon tunneb heameelt edusammude üle, mida on tehtud seoses **mittesularahalisi maksevahendeid** käsitleva seadusandliku ettepanekuga[24]. Kavandatud õigusnormidega ajakohastatakse ELi õigusraamistikku, mis käsitleb mittesularahaliste maksevahenditega seotud pettusi ja võltsimisi, hõlmates uusi probleeme ja tehnoloogia arengut, näiteks virtuaalvaluutad ja mobiilimaksed, kõrvaldades operatiivkoostöö takistused ning edendades ennetusmeetmeid ja ohvrite abistamist. Kolmepoolsed arutelud algasid 2018. aasta septembris ja kõige hiljutisem toimus 28. novembril 2018, kui jõuti esialgsele kokkuleppele. Komisjon kutsub kaasseadusandjaid üles lõpetama selle dokumendi üle peetavad läbirääkimised järgmisel kolmepoolsel kohtumisel 12. detsembril 2018.

Tuginedes 2017. aastal teatavaks tehtud ambitsioonikatele küberturvalisuse algatustele, lähtub komisjoni 2018. aasta septembri ettepanek määruse kohta, millega luuakse **Euroopa küberturvalisuse tööstusliku, tehnoloogilise ja teadusliku pädevuse keskus ning riiklike koordineerimiskeskuste võrgustik**, eesmärgist toetada küberturvalisuse tehnoloogilist ja tööstuslikku pädevust ning on kaitsva Euroopa nurgakivi. See täiendab peamist eesmärki suurendada liidu küberturvalisustööstuse konkurentsivõimet ja muuta küberturvalisus muude Euroopa tööstusharude konkurentsieeliseks. Komisjon kutsub Euroopa Parlamenti ja nõukogu üles võtma kiiresti vastu oma läbirääkimisvolitused, et alustada võimalikult kiiresti kolmepoolseid arutelusid, võttes arvesse käimasolevaid läbirääkimisi digitaalse Euroopa programmi üle.

Arvestades küberohtude ülemaailmsust, on küberturvalisusalane rahvusvaheline koostöö väga oluline. 23.–24. oktoobril 2018 kohtusid USA sisejulgeolekuministeeriumi ja Euroopa Komisjoni esindajad **küberturvalisusega seotud poliitiliste lähenemisviiside** õpikojas, et uurida tihedama koostöö võimalusi. Osalejad selgitasid välja mitu võimalust kahepoolse suhtluse hõlbustamiseks ja ergutasid edasist tööalast teabevahetust teabe asjakohase sertifitseerimise, tarneahela riskijuhtimise, tööjõu ja oskuste juhtimise ning küberturvalisusega seotud teadus- ja arendusprioriteetide kohta.

Euroopa välisteenistus on pidanud viimastel kuudel koostöös komisjoniga veel ühe **küberdialoogi** vooru Ameerika Ühendriikidega (10. septembril 2018) ja Hiinaga (16. novembril 2018) ning kavatseb pidada 12. detsembril 2018 ühe vooru Indiaga. Dialoogide käigus käsitleti küberstandardite ja küberturvalisuse alal usaldust suurendavate meetmete rakendamist ning rahvusvahelise õiguse kohaldamist küberruumis. Viimastel kuudel on märkimisväärse eduga rakendatud ka pahatahtlikule kübertegevusele ELi ühise

[22] JOIN(2017) 450 final (13.9.2017).
[23] COM(2017) 477 final (13.9.2017).
[24] COM(2017) 489 final (13.9.2017).

diplomaatilise reageerimise raamistikku („**küberdiplomaatia meetmete kogum**“),[25] nagu kutsus 2018. aasta juunis ja oma 2018. aasta oktoobri järeldustes küberrünnakutega seotud ELi piiravate meetmete kohta üles tegema Euroopa Ülemkogu.

Et parandada küberturvalisust, kutsub komisjon Euroopa Parlamenti ja nõukogu üles:

Algatused, mis esitati 2018. aasta kõnes olukorrast Euroopa Liidus:

- võtma võimalikult kiiresti vastu volitused läbirääkimiste pidamiseks seadusandliku ettepaneku üle, mis käsitleb **Euroopa küberturvalisuse tööstusliku, tehnoloogilise ja teadusliku pädevuse keskust** ja **riiklike koordineerimiskeskuste võrgustikku**, et jõuda Euroopa Parlamendi praeguse koosseisu ametiajal sellega nii kaugele kui võimalik.

Muud:

- jõudma 2018. aasta detsembris lõplikule kokkuleppele **mittesularahalisi maksevahendeid** käsitleva seadusandliku ettepaneku suhtes.

6. Terroristide tegutsemisruumi kitsendamine

Tõhus kuritegude uurimine, nende eest süüdistuste esitamine ja karistuste määramine tugineb suures osas elektroonilistele tõenditele. Selliste tõendite kättesaadavus on eriti oluline piiriüleste kuritegude, nagu terrorismi või küberkuritegude eest süüdistuste esitamisel. Komisjon tunneb heameelt selle üle, et justiits- ja siseküsimuste nõukogu võttis 7. detsembril 2018 vastu üldise lähenemisviisi komisjoni poolt 2018. aasta aprillis ettepandud määruse suhtes, mis käsitleb kriminaaluurimisel **elektroonilistele tõenditele** piiriülese juurdepääsu parandamist[26]. Kuna elektroonilised tõendid on olulised peaaegu igat liiki kuritegude uurimisel ning võttes arvesse ühisdeklaratsiooni, ärgitab komisjon Euroopa Parlamenti kiirendama oma tööd selle ettepaneku kallal, et võtta see vastu parlamendi praeguse koosseisu ametiajal.

Mis puudutab **elektrooniliste tõenditega seotud rahvusvahelisi suundumusi**, siis komisjon jälgib tähelepanelikult edusamme Euroopa Nõukogu küberkuritegevuse Budapesti konventsiooni teise lisaprotokolli (milles käsitletakse juurdepääsu elektroonilistele tõenditele) üle peetavatel läbirääkimistel. Lisaks tagaks leping Ameerika Ühendriikidega mõlema lepinguosalise õiguskaitseasutustele õigusselguse ja hoiaks ära teenuseosutajate õiguslike kohustuste konflikte. 8.–9. novembril 2018 Washingtonis toimunud ELi ja USA justiits- ja siseküsimuste ministrite kohtumisel rõhutasid ELi ja USA esindajad, kui oluline on nii õiguskaitse- kui ka õigusasutuste jaoks kiire piiriülene juurdepääs elektroonilistele tõenditele. Komisjon kavatseb esitada ühiselt ja võimalikult kiiresti ettepanekud võtta vastu kaks soovitust neid kaht rahvusvahelist aspekti käsitlevate läbirääkimisjuhiste kohta, arvestades elektroonilisi tõendeid käsitlevate ettepanekute üle peetud aruteludel tehtud edusamme ning tulevaste ELi-siseste korralduste parameetrite ja kaitsemeetmete piisava selguse vajadust.

Võttes arvesse, kui oluline on võimaldada õiguskaitseasutustele juurdepääsu finantsteabele, võttis komisjon 2018. aprillis vastu seadusandliku ettepaneku, et **hõlbustada finantsteabe ja**

[25] Nõukogu dokument 9916/17.

[26] COM(2018) 225 final (17.4.2018). Jätkatakse läbirääkimisi kaasneva direktiivi üle, millega kehtestatakse ühtlustatud normid kriminaalmenetluses tõendite kogumise eesmärgil esindajate määramise kohta (COM(2018) 226 final (17.4.2018)).

muu teabe kasutamist raskete kuritegude tõkestamisel, avastamisel, uurimisel või nende eest vastutusele võtmisel[27]. Selle ettepaneku eesmärk on tagada määratud õiguskaitseasutustele ja kriminaaltulu jälitamise talitustele otsene juurdepääs pangakontosid käsitlevale teabele, mida hoitakse pangakontode riiklikus keskregistris, ning tugevdada riiklike rahapesu andmebüroode ja õiguskaitseasutuste vahelist koostööd. 21. novembril 2018 võttis nõukogu vastu üldise lähenemisviisi selle dokumendi suhtes. Pärast aruande vastuvõtmist 3. detsembril 2018 kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni poolt peaks Euroopa Parlament oma läbirääkimisvolitustes kokku leppima 2018. aasta detsembri täiskogu istungjärgul. Komisjon tunneb tehtud edusammude üle heameelt ja kutsub kaasseadusandjaid üles institutsioonidevaheliste läbirääkimistega viivitamata edasi liikuma, et jõuda kokkuleppele enne Euroopa Parlamendi valimisi.

2018. aasta aprillis esitas komisjon seadusandliku ettepaneku **lõhkeainete lähteainete turustamise ja kasutamise piirangute kohta**,[28] et piirata juurdepääsu ohtlike lõhkeainete lähteainetele, mida võidakse väärkasutada isevalmistatavate lõhkeainete tegemiseks. Selle ettepanekuga püütakse julgeolekupuudusi vähendada mitme eri meetme abil, näiteks keelates täiendavad kemikaalid, nähes ette karistusregistri andmete kohustusliku kontrollimise selliste isikute puhul, kes taotlevad piiratud kasutusega ainete ostmiseks luba, ning täpsustades, et ettevõtjate suhtes kohaldatavaid eeskirju kohaldatakse ka internetis tegutsevate ettevõtjate suhtes. Euroopa Parlamendi kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon peaks oma aruande vastu võtma 10. detsembril 2018. Arvestades selle dokumendi suhtes saavutatud edu, kutsub komisjon nõukogu üles võtma oma läbirääkimisvolitused vastu veel 2018. aasta detsembris ja mõlemat kaasseadusandjat jõudma kokkuleppele Euroopa Parlamendi praeguse koosseisu ametiajal.

Teise seadusandliku ettepanekuga, mille komisjon 2018. aasta aprillis esitas, sooviti suurendada liidu kodanike isikutunnistuste ja elamislubade turvalisust[29]. Ettepanekus esitatakse eelkõige **isikutunnistuste turvaelementide** miinimumnõuded, mille kohaselt peavad isikutunnistuste kontaktivabale kiibile olema kantud biomeetrilised tunnused (näokujutis ja kaks sõrmejälge). Ettepanek kuulub komisjoni 2019. aasta tööprogrammis nimetatud prioriteetsete menetluses olevate ettepanekute hulka. Nõukogu võttis 14. novembril 2018 vastu volitused parlamendiga ettepaneku üle läbirääkimiste alustamiseks. 3. detsembril 2018 nõustus parlament alustama kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni aruande põhjal läbirääkimisi. Kolmepoolsed arutelud algavad lähiajal ja komisjon on võtnud kohustuse kaasseadusandjaid toetada, et nad võtaksid ettepaneku vastu enne järgmisi Euroopa Parlamendi valimisi, mis on nüüd käeulatuses.

[27] COM(2018) 213 final (17.4.2018).
[28] COM(2018) 209 final (17.4.2018).
[29] COM(2018) 212 final (17.4.2018).

Et kitsendada terroristide tegutsemisruumi, kutsub komisjon üles:

Ühisdeklaratsiooni prioriteedid:

- Euroopa Parlamenti võtma kiiremas korras vastu volitused läbirääkimiste pidamiseks **elektroonilisi tõendeid** käsitlevate seadusandlike ettepanekute üle ja alustama viivitamata kolmepoolseid arutelusid;
- Euroopa Parlamenti ja nõukogu jõudma enne Euroopa Parlamendi valimisi kokkuleppele seadusandliku ettepaneku suhtes **hõlbustada finantsandmete kasutamist**.

Muud:

- Euroopa Parlamenti ja nõukogu võtma 2018. aasta lõpuks vastu volitused läbirääkimiste pidamiseks seadusandliku ettepaneku üle karmistada **lõhkeainete lähteainete turustamise ja kasutamise piiranguid**;
- Euroopa Parlamenti ja nõukogu jõudma kokkuleppele seadusandliku ettepaneku suhtes täiustada **isikutunnistuste ja elamislubade turvaelemente**, et see võetaks vastu enne Euroopa Parlamendi valimisi.

III. MUUDE JULGEOLEKUT KÄSITLEVATE PRIORITEETSETE DOKUMENTIDE RAKENDAMINE

1. Seadusandlike meetmete rakendamine julgeolekuliidus

Tulemuslikust ja tegelikust julgeolekuliidust kasu saamise tagamiseks on ülimalt tähtis kokkulepitud meetmete täielik ja nõuetekohane rakendamine. Komisjon toetab liikmesriike aktiivselt, sealhulgas pakkudes rahastust ja hõlbustades parimate tavade vahetamist. Vajaduse korral kasutab komisjon ka oma aluslepingutest tulenevat pädevust tagada ELi õiguse täitmine, sealhulgas pädevust algatada rikkumismenetlus, kui see on asjakohane.

ELi broneeringuinfo direktiivi[30] rakendamise tähtpäev oli 25. mai 2018. Komisjon algatas 19. juulil 2018 rikkumismenetlused 14 liikmesriigi suhtes, kes ei olnud teatanud siseriiklike õigusaktide vastuvõtmisest, millega võetakse täielikult üle broneeringuinfo direktiiv,[31] mis on oluline terrorismi ja raskete kuritegude vastu võitlemise vahend. Pärast seda on täielikust ülevõtmisest teatanud viis liikmesriiki[32]. Samal ajal toetab komisjon jätkuvalt kõiki liikmesriike nende püüdlustes töötada lõplikult välja oma broneeringuinfo süsteemid, sealhulgas hõlbustades teabe ja parimate tavade vahetamist.

Terrorismivastase võitluse direktiivi[33] siseriiklikku õigusesse ülevõtmise tähtpäev oli 8. september 2018. Komisjon algatas 21. novembril 2018 rikkumismenetlused 16 liikmesriigi

[30] Direktiiv (EL) 2016/681 (27.4.2016).

[31] Bulgaaria, Tšehhi Vabariik, Eesti, Kreeka, Hispaania, Prantsusmaa, Küpros, Luksemburg, Madalmaad, Austria, Portugal, Rumeenia, Sloveenia ja Soome. Praegu jõuavad komisjoni liikmesriikide vastused, sealhulgas teated asjaomaste õigusaktide kohta, ja nende analüüs on käimas (vt ka joonealune märkus 47).

[32] Bulgaaria, Prantsusmaa, Luksemburg, Austria ja Kreeka (6. detsembri 2018. aasta seisuga).

[33] Direktiiv (EL) 2017/541 (15.3.2017).

suhtes, kes olid jätnud teatamata selliste siseriiklike õigusaktide vastuvõtmisest, millega direktiiv[34] täielikult üle võetakse.

Relvade omandamise ja valduse kontrolli käsitleva direktiivi[35] siseriiklikku õigusesse ülevõtmise tähtpäev oli 14. september 2018. Seepärast algatas komisjon 22. novembril 2018 rikkumismenetlused 25 liikmesriigi suhtes, kes olid jätnud teatamata selliste siseriiklike õigusaktide vastuvõtmisest, millega direktiiv[36] täielikult üle võetakse. Pärast rikkumismenetluse algatamist teatas nimetatud direktiivi siseriiklikku õigusesse täielikust ülevõtmisest veel üks liikmesriik[37].

Isikuandmete kaitset õiguskaitse valdkonnas käsitleva direktiivi[38] siseriiklikku õigusesse ülevõtmise tähtpäev oli 6. mai 2018. Komisjon algatas 19. juulil 2018 rikkumismenetlused 19 liikmesriigi suhtes, kes olid jätnud teatamata selliste siseriiklike õigusaktide vastuvõtmisest, millega direktiiv[39] täielikult üle võetakse.

Vastavalt liikmesriikide poolt komisjonile saadetud teabele on **võrgu- ja infosüsteemide direktiivi**[40] täielikult üle võtnud 21 liikmesriiki ja osaliselt veel kolm liikmesriiki[41]. Komisjon on esialgu kontrollinud 21st liikmesriigist 18 liikmesriiki ja saanud kinnitust, et ülevõtmine näib olevat täielik. 19. juulil 2018 algatas komisjon täielikust ülevõtmisest teatamata jätmise tõttu rikkumismenetlused nende 17 liikmesriigi suhtes, kes ei olnud teadet esitanud enne ülevõtmise tähtpäeva 9. maid 2018[42].

9. novembriks 2018 pidid liikmesriigid võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse direktiivi ülevõtmise osana esitama komisjonile teabe oma territooriumil kindlaks tehtud oluliste teenuste operaatorite kohta. Need on avaliku ja erasektori üksused, kes peaksid direktiivi nõuete kohaselt tagama oma võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse ja teatama tõsistest intsidentidest. Seni on komisjonile tagasisidet andnud 19 liikmesriiki ja 16 esitasid komisjonile asjakohase teabe[43]. Komisjon hindab nüüd saadud tagasisidet, et koostada aruanne liikmesriikides kindlakstegemiseks kasutatava lähenemisviisi ühtsuse kohta.

---

34 Belgia, Bulgaaria, Tšehhi Vabariik, Eesti, Kreeka, Hispaania, Horvaatia, Küpros, Leedu, Luksemburg, Malta, Austria, Poola, Portugal, Rumeenia ja Sloveenia.

35 Direktiiv (EL) 2017/853 (17.5.2017).

36 Belgia, Bulgaaria, Tšehhi Vabariik, Saksamaa, Eesti, Iirimaa, Kreeka, Hispaania, Prantsusmaa, Küpros, Läti, Leedu, Luksemburg, Ungari, Malta, Madalmaad, Austria, Poola, Portugal, Rumeenia, Sloveenia, Slovakkia, Soome, Rootsi ja Ühendkuningriik.

37 Prantsusmaa (6. detsembri 2018. aasta seisuga).

38 Direktiiv (EL) 2016/680 (27.4.2016).

39 Belgia, Bulgaaria, Tšehhi Vabariik, Eesti, Kreeka, Hispaania, Prantsusmaa, Horvaatia, Küpros, Läti, Leedu, Luksemburg, Ungari, Madalmaad, Poola, Portugal, Rumeenia, Sloveenia ja Soome. Praegu jõuavad komisjoni liikmesriikide vastused, sealhulgas teated asjaomaste õigusaktide kohta, ja nende analüüs on käimas (vt ka joonealune märkus 51).

40 Direktiiv (EL) 2016/1148 (27.4.2016).

41 Bulgaaria, Tšehhi Vabariik, Taani, Saksamaa, Kreeka, Eesti, Iirimaa, Hispaania, Prantsusmaa, Horvaatia, Itaalia, Küpros, Malta, Madalmaad, Poola, Portugal, Sloveenia, Slovakkia, Soome, Rootsi ja Ühendkuningriik teatasid täielikust ülevõtmisest. Leedu, Ungari ja Läti teatasid osalisest ülevõtmisest (6. detsembri 2018. aasta seisuga).

42 Belgia, Bulgaaria, Taani, Iirimaa, Kreeka, Hispaania, Prantsusmaa, Horvaatia, Läti, Leedu, Luksemburg, Ungari, Madalmaad, Austria, Poola, Portugal ja Rumeenia. Praegu jõuavad komisjoni liikmesriikide vastused, sealhulgas teated asjaomaste õigusaktide kohta, ja nende analüüs on käimas (vt ka joonealune märkus 48).

43 Küpros, Tšehhi Vabariik, Saksamaa, Taani, Eesti, Hispaania, Soome, Prantsusmaa, Horvaatia, Ungari, Leedu, Madalmaad, Poola, Portugal, Rootsi ja Ühendkuningriik (6. detsembri 2018. aasta seisuga).

Komisjon hindab ka **neljanda rahapesuvastase direktiivi**[44] ülevõtmist ja töötab selle nimel, et tagada eeskirjade kohapealne rakendamine. Komisjon on algatanud rikkumismenetlused 21 liikmesriigi suhtes, kes ei ole teatanud direktiivi[45] ülevõtvate siseriiklike õigusaktide vastuvõtmisest. Komisjon kasutab ka edaspidi oma volitusi, kui see on asjakohane, et tagada direktiivi täielik rakendamine. Sellele direktiivile täienduseks jõustusid ELis 3. detsembril 2018 uued kriminaalõigusmeetmed rahapesu vastu võitlemiseks. Uue direktiiviga[46] ühtlustatakse rahapesuga seotud rikkumised ja karistused, nähes kogu ELis ette võrdse raskusega karistused ja vähemalt nelja-aastase vangistuse. Liikmesriikidel on selle direktiivi ülevõtmiseks ja sellest komisjonile teatamiseks aega 24 kuud.

Komisjon kutsub kõiki liikmesriike üles täielikult rakendama ja kohaldama kõiki ELi meetmeid ja vahendeid, milles on julgeolekuliidus kokku lepitud.

Kuna ülevõtmise tähtajad on möödas, on komisjon algatanud rikkumismenetlused ja kutsub liikmesriike üles võtma kiiremas korras vajalikke meetmeid, et võtta järgmised direktiivid täielikult üle siseriiklikku õigusesse, ning andma nende ülevõtmisest komisjonile teada:

- **ELi broneeringuinfo direktiiv**: kuus liikmesriiki ei ole direktiivi ülevõtmisest oma riigi õigusesse veel teatanud ja kolm liikmesriiki peavad ülevõtmise teate lõplikult vormistama[47];
- **võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse direktiiv:** neli liikmesriiki ei ole selle ülevõtmisest oma riigi õigusesse veel teatanud ja kolm liikmesriiki peavad ülevõtmise teate lõplikult vormistama;[48]
- **terrorismivastase võitluse direktiiv**: seitse liikmesriiki ei ole selle ülevõtmisest oma riigi õigusesse veel teatanud ja üheksa liikmesriiki peavad ülevõtmise teate lõplikult vormistama[49];
- **relvade omandamise ja valduse kontrolli käsitlev direktiiv**: üheksateist liikmesriiki ei ole selle ülevõtmisest oma riigi õigusesse veel teatanud ja viis liikmesriiki peavad ülevõtmise teate lõplikult vormistama[50];
- **isikuandmete kaitset õiguskaitse valdkonnas käsitlev direktiiv**: üksteist liikmesriiki ei ole selle ülevõtmisest oma riigi õigusesse veel teatanud ja kaks liikmesriiki peavad ülevõtmise teate lõplikult vormistama[51] ning

44 Direktiiv (EL) 2015/849 (20.5.2015).

45 Belgia, Bulgaaria, Taani, Eesti, Iirimaa, Kreeka, Hispaania, Prantsusmaa, Horvaatia, Küpros, Läti, Leedu, Luksemburg, Malta, Madalmaad, Austria, Poola, Portugal, Rumeenia, Slovakkia ja Soome.

46 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/1673 rahapesu vastu võitlemise kohta kriminaalõiguse abil.

47 Hispaania, Küpros, Madalmaad, Portugal, Rumeenia ja Soome ei ole ülevõtmisest veel teatanud. Tšehhi Vabariik, Eesti ja Sloveenia teatasid osalisest ülevõtmisest ja peavad ülevõtmise teate veel lõplikult vormistama (6. detsembri 2018. aasta seisuga).

48 Belgia, Luksemburg, Austria ja Rumeenia ei ole ülevõtmisest veel teatanud. Leedu, Ungari ja Läti teatasid osalisest ülevõtmisest ja peavad ülevõtmise teate veel lõplikult vormistama (6. detsembri 2018. aasta seisuga).

49 Bulgaaria, Kreeka, Küpros, Luksemburg, Malta, Poola ja Rumeenia ei ole ülevõtmisest veel teatanud. Belgia, Tšehhi Vabariik, Eesti, Hispaania, Horvaatia, Leedu, Austria, Portugal ja Sloveenia teatasid osalisest ülevõtmisest ja peavad ülevõtmise teate veel lõplikult vormistama (6. detsembri 2018. aasta seisuga).

50 Belgia, Bulgaaria, Saksamaa, Eesti, Iirimaa, Kreeka, Hispaania, Küpros, Läti, Luksemburg, Ungari, Madalmaad, Austria, Poola, Rumeenia, Sloveenia, Slovakkia, Soome ja Rootsi ei ole ülevõtmisest veel teatanud. Tšehhi Vabariik, Leedu, Malta, Portugal ja Ühendkuningriik teatasid osalisest ülevõtmisest ja peavad ülevõtmise teate veel lõplikult vormistama (6. detsembri 2018. aasta seisuga).

- **neljas rahapesuvastane direktiiv**: kolm liikmesriiki peavad ülevõtmise teate lõplikult vormistama[52].

2. Valmisolek ja kaitse

Üks aasta pärast komisjoni 2017. aasta **avaliku ruumi kaitse tegevuskava**[53] vastuvõtmist on selle rakendamisel kõikides valdkondades tehtud märkimisväärseid edusamme, seda eelkõige suuniste ja ELi rahastuse pakkumisel liikmesriikide toetamiseks.

Toimus kuus kohtumist avaliku sektori asutuste ja eraettevõtjatega, et jagada häid tavasid ja vahetada teavet selle kohta, kuidas ettevõtjad ja avaliku sektori asutused saavad suurendada eri liiki avalike ruumide, sealhulgas hotellide, ostukeskuste, transpordisõlmede, staadionide ja kultuuriasutuste turvalisust. Kuigi nii avaliku sektori asutused kui ka ettevõtjad võtavad meetmeid oma tegevuskohtade turvalisuse suurendamiseks, on kohtumised näidanud, et endiselt leidub probleeme ja puudusi. Samal ajal kui mõnes sektoris on hästi väljakujunenud turvalisuse tagamise tavad, kehtestatakse teistes alles nüüd süstemaatilisemaid lähenemisviise oma tegevuskohtade kaitseks. Ettevõtjate foorum, mis on komisjoni juhitav rühm avaliku ja erasektori julgeolekupartnerluste moodustamise ergutamiseks, pidas 26. novembril 2018 koosoleku, kus osalesid kõigi sektorite esindajad. Osalejad tundsid heameelt komisjoni talituste esitatud suuniste üle, milles on kirjeldatud nende meetmetega seotud häid tavasid, mida ettevõtjad ja avaliku sektori asutused peaksid avaliku ruumi turvalisuse suurendamiseks rakendama.

Pärast 2018. aasta juunis linnaplaneerijate ja Euroopa linnade kohalike julgeolekuametnikega peetud komisjoni tehnilist õpikoda koostas komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskus kaks aruannet, milles loetleti olemasolevad juhendmaterjalid avaliku ruumi kaitse ja tõkkesüsteemide kohta. Koostatud on ka esimene Euroopa suunis sobivate tõkkelahenduste valimise kohta, mis võimaldab linnaplaneerijatel suurendada linnade turvalisust kindluselaadseid kesklinnu rajamata.

Seda tööd toetatakse ka **ELi rahalistest vahenditest**. Sisejulgeolekufondi politseikoostöö, kuritegevuse tõkestamise ja selle vastu võitlemise ning kriisiohje rahastamisvahendi 2017. aasta projektikonkursi raames valiti välja kaheksa avaliku ruumi kaitsele keskenduvat projekti, mis käsitlevad muu hulgas linnaturvalisuse põhimõtteid, sisseprojekteeritud turbe täiustamist, kaitset sõidukitega rammimise eest, raudteeturvalisuse kaitse tõhustamist ja koolituspõhimõtete väljatöötamist ning teadlikkuse suurendamise kampaaniaid. Sisejulgeolekufondi politseikoostöö, kuritegevuse tõkestamise ja selle vastu võitlemise ning kriisiohje rahastamisvahendi 2018. aasta projektikonkursi raames rahastatakse ka täiendavaid meetmeid[54]. Projektikonkurss on käimas ka Euroopa Regionaalarengu Fondi osaks oleva linnadega seotud uuenduslike meetmete algatuse raames[55] ja selle eesmärk on pakkuda linnadele uuenduslikke lahendusi linnade turvalisuse probleemidega tegelemiseks. Lisaks on

---

51 Bulgaaria, Eesti, Kreeka, Hispaania, Küpros, Läti, Madalmaad, Poola, Rumeenia, Sloveenia ja Soome ei ole ülevõtmisest veel teatanud. Tšehhi Vabariik ja Portugal teatasid osalisest ülevõtmisest ja peavad ülevõtmise teate lõplikult vormistama (6. detsembri 2018. aasta seisuga).

52 Luksemburg, Austria ja Rumeenia teatasid osalisest ülevõtmisest ja peavad ülevõtmise teate veel lõplikult vormistama. Ülejäänud kaheksateist liikmesriiki on teatanud direktiivi täielikust ülevõtmisest ja komisjon tegeleb ülevõtmise hindamisega (6. detsembri 2018. aasta seisuga).

53 COM(2017) 612 final (18.10.2017).

54 https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/security-and-safeguarding-liberties/internal-security-fund-police/union-actions_en, projektikonkurss kestab 16. jaanuarini 2019.

55 https://www.uia-initiative.eu/en/urban-security, projektikonkurss kestab 31. jaanuarini 2019.

programmi „Horisont 2020“ osa „Turvalised ühiskonnad“ 2018.–2020. aasta tööprogrammi lisatud sihtotstarbeline teadusprojektide konkurss, mille eesmärk on töötada välja uuenduslikke lahendusi avaliku ruumi kaitseks.

Nagu Euroopa Ülemkogu oma 2018. aasta märtsi ja oktoobri kohtumistel üles kutsus, on komisjon tõhustanud **meetmeid keemiliste, bioloogiliste, kiirgus- ja tuumaohtude vastu** ning koostööd liikmesriikidega, eriti keemiliste ohtude valdkonnas. Komisjon ja liikmesriikide eksperdid on koostanud ühise probleemsete keemiliste ainete loetelu ja teevad nüüd tootjatega koostööd avastamissuutlikkuse parandamiseks. Komisjon algatas ka dialoogi erasektoriga, et uurida võimalusi piirata terroristide juurdepääsu keemilistele ainetele, mida saab kasutada keemiarünnakute lähteainetena. Lisaks korraldab komisjon oma spetsiaalses Euroopa tuumajulgeoleku koolituskeskuses koolituskampaania, et koolitada liikmesriikide õiguskaitseasutusi radioloogiliste ja tuumamaterjalide avastamise valdkonnas. Üle 100 politseiametniku saab koolitusel kasutada keerukaid seadmeid ja tegelikku tuumamaterjali, et olla paremini valmis võimalikuks rünnakuks radioloogilise relvaga.

Välisasjade nõukogu võttis Euroopa Ülemkogu 2018. aasta juuni järelduste järelmeetmena 15. oktoobril 2018 vastu **uue piiravate meetmete korra** keemiarelvade kasutamise ja leviku vastu võitlemiseks. See võimaldab ELil kehtestada sanktsioone, mis seisnevad ELi reisimise keelu ja vara arestimise kohaldamises nende isikute ja üksuste suhtes – olenemata nende kodakondsusest või asukohast –, kes osalevad keemiarelvade väljatöötamises ja kasutamises kus tahes kohas[56].

EL ja NATO korraldasid 5.–23. novembril 2018 korraga ja koordineeritult **ELi ja NATO hübriidõppuse**. Sellega sooviti eksimiseks ohutus keskkonnas parandada ja tõhustada ELi suutlikkust reageerida keerukale sise- ja välismõõtmega hübriidkriisile ning parandada koostööd NATOga. Õppusesse olid kaasatud asjakohased ELi institutsioonid ja asutused ning selles osales 25 liikmesriiki ja Norra ning kaheksa ELi ametit. Šveits võttis osa vaatlejana.

Mis puudutab **valmisolekut ja kaitset**, siis komisjon:

- kutsub liikmesriike üles töötama selle nimel, et viia 2019. aasta lõpuks täielikult ellu keemiliste, bioloogiliste, kiirgus- ja tuumaohtude suhtes valmisoleku parandamise tegevuskava;
- kutsub liikmesriike ja erasektorit üles tõhustama koostööd, et parandada avaliku ruumi kaitset ja töötada avaliku ruumi kaitse tegevuskava täieliku rakendamise nimel.

3. Julgeolekualane uurimistegevus

ELi julgeolekualane uurimistegevus on üks julgeolekuliidu alustalasid, võimaldades uuendustegevust tehnoloogiate ja teadmiste vallas, mis on olulised tänapäeva julgeolekuprobleemide lahendamiseks, homsete ohtude ennetamiseks ja Euroopa julgeolekutööstuse konkurentsivõime suurendamiseks. See on eriti oluline, kui võtta arvesse strateegilisi julgeolekuküsimusi, nagu digitaristu tarneahel ja tehnoloogiliste komponentide päritolu.

[56] Nõukogu 15. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1542, mis käsitleb keemiarelvade leviku ja kasutamise vastaseid piiravaid meetmeid. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R1542

Muude valdkondadega võrreldes on ELi rahalised vahendid julgeolekualase uurimistegevuse jaoks määrava tähtsusega, moodustades umbes 50 % kõikidest ELi ja liikmesriikide tasandi julgeolekualasele uurimistegevusele eraldatavatest avaliku sektori rahalistest vahenditest[57]. Alates ELi tasandi julgeolekualase uurimistegevuse algusest 2007. aastal on EL eraldanud rohkem kui 2 miljardit eurot üle 400 projektile, sealhulgas ELi poliitika arengusuundadega seotud valdkondades, nagu lennujaamades kasutatavad skannerid, uusim kriminalistika, internetis toimuva radikaliseerumise vastu võitlemise vahendid, kriminaalasjades elektrooniliste tõendite kogumise meetodid ja esmareageerijate jaoks mõeldud tehnoloogiad. Tehnoloogia tulevikusuundumused, nagu tehisintellekt, kognitiivsed süsteemid ja andmeanalüüs, on käimasolevates projektides samuti hästi esindatud.

Hiljutised projektid on näidanud uurimistegevuse ning poliitika rakendamise ja väljatöötamise otsest seost järgmistes valdkondades: piirijulgeolek ja tarneahela haldamine,[58] keemilised, bioloogilised, kiirgus- ja tuumaohud,[59] elektrooniliste tõendite käsitlemine[60] ja mereseire[61].

Võttes arvesse julgeolekusektori eripära (kus turgu esindavad peamiselt avaliku sektori asutused), saab uurimistulemuste asjakohast kasutuselevõtmist tagada ainult uurimistegevuse tunnustamine poliitikakujundajaid, praktikuid, tööstust ja akadeemilisi ringkondi kaasava laiema suutlikkuse suurendamise protsessi alustalana. Kõigi sidusrühmade varane aktiivne kaasamine on väga oluline suutlikkuses esinevate puuduste tuvastamiseks ja suutlikkusega seotud prioriteetide kindlaksmääramiseks, et vajaduse korral kehtestada neil põhinevad uurimisnõuded. Komisjon teeb selle lähenemisviisi edendamiseks kõigi asjakohaste sidusrühmadega tihedalt koostööd.

Tulemustest teadlikkuse suurendamiseks tõi 5.–6. detsembril peetud **2018. aasta julgeolekualase uurimistegevuse konverents** Brüsselisse kokku umbes 900 sidusrühma Euroopa eri paigust, et näidata ELi rahastatud julgeolekualase uurimistegevuse mõju. Samal nädalal kogunes ka ohutute, turvaliste ja toimetulekuvõimeliste ühiskondade valdkonna kasutajaskond ja toimusid sihtotstarbelised vestlusringid mitmel julgeolekualase

---

57 Ainult kaheksa liikmesriiki on teatanud, et neil on olemas struktureeritud riiklik julgeolekualase uurimistegevuse programm.

58 CORE projektis kasutati plokiaheltehnoloogiat esimest korda tarneahela haldamisel. Mitu suurt logistikaettevõtet, nt MAERSK-IBM, Seacon Logistics ja Royal Flora Holland, arendavad CORE projekti raames saavutatut edasi oma internetipõhiste logistikasüsteemide loomisel, projekti tunnuskood on 603993, FP7-SEC-2013-1, algus 1.5.2014, lisateave: https://cordis.europa.eu/project/rcn/188515_en.html.

59 Projekti TOXITRIAGE tulemusel valmis hõlpsasti kasutatav keemiliste ja bioloogiliste ohtude avastamise süsteem ja tõhus koordineerimismehhanism ohvrite triaažiks eri liiki esmareageerijate osalusel, projekti tunnuskood on 653409, H2020-DRS-2014, algus 1.9.2015, lisateave: https://cordis.europa.eu/project/rcn/194860_en.html.

60 Projekti EVIDENCE käigus koostati tegevuskava, milles määrati kindlaks elektrooniliste tõendite nõuetekohase ja ühtlustatud käsitlemise ühise Euroopa raamistiku loomiseks vajalikud strateegiad, eesmärgid ja meetmed. Neid tulemusi kasutati komisjoni selle valdkonna seadusandliku ettepaneku kohta esmase mõjuhinnangu koostamisel, projekti tunnuskood on 608185, FP7-SEC-2013-1, algus 1.3.2014, lisateave: https://cordis.europa.eu/project/rcn/185514_en.html.

61 Projekt CLOSEYE oli esimene näide selle kohta, kuidas ELi rahastatud uurimistegevus võib viia suutlikkuses esinevate puuduste kindlakstegemisest nende puuduste kõrvaldamiseks vajalike tehnoloogiliste lahenduste väljatöötamiseni. See varasemale merepiirivalvealasele ELi rahastatud uurimistegevusele tuginev projekt on aidanud leida lahendusi väikeste paatide avastamise, tuvastamise ja jälgimise parandamiseks merel. Sellest tulenevalt on kaks liikmesriikide (Hispaania ja Portugal) ametiasutust algatanud projekti CLOSEYE tulemustel põhineva hankemenetluse. Hispaania on kasutanud Sisejulgeolekufondi välispiiride ja viisade rahastamisvahendit, kasutades seega täielikult ära nende eri ELi rahastamisvahendite koostoimet. Projekti tunnuskood on 313184, FP7-SEC-2012-1, algus 1.4.2013, lisateave: https://cordis.europa.eu/project/rcn/108227_en.html.

uurimistegevusega seotud teemal ning peeti esmareageerijatele suunatud innovatsiooni edendamise rahvusvahelise foorumi aastakoosolek.

Komisjon selgitas oma ettepanekus tulevase teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi („Euroopa horisont“, järgmise mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 osa) kohta, et julgeolekualane uurimistegevus peaks jääma prioriteediks. Programmi „Euroopa horisont“ eesmärk on saavutada suurem vastastikune täiendavus muude, näiteks kaitsevaldkonna uurimisprogrammidega ja koostoime seotud rahastamisprogrammide, näiteks Sisejulgeolekufondi, integreeritud piirihalduse fondi (sh piirihalduse ja viisade rahastamisvahend) ja digitaalse Euroopa programmi ning regionaalfondidega. Samuti soovitakse programmiga veelgi suurendada ELi asutuste ja praktikute rolli kogu uurimistsüklis.

7. detsembril 2018 võttis komisjon vastu **tehisintellektialast** koostööd käsitleva teatise ja kooskõlastatud tegevuskava,[62] mis hõlmavad vajadust saada tehisintellektist julgeolekusektoris, sealhulgas õiguskaitseasutustes ja ettevõtetes võimalikult suurt kasu. Kooskõlastatud tegevuskavaga kavatseb komisjon muuta põhimõtted konkreetseteks meetmeteks, mida rakendavad komisjon ja liikmesriigid ühiselt. Kõigis uurimistegevusest tulenevates meetmetes on kuni nende tehnoloogiate turulelaskmiseni olulisel kohal tehisintellekti kõik kolm julgeolekuaspekti[63].

Komisjon on võtnud kohustuse lõimida tehisintellektiga seotud ohtude ja võimaluste alane arutelu laiemasse julgeolekuvaldkonna arengustrateegiasse, võttes arvesse eri stsenaariume, vajadusi, puudusi ja alternatiive, mis on igale julgeolekuvaldkonnale eriomased. Lisaks kavatseb komisjon arutada turvalise ühiskonna programmi komiteega, kas lisada asjakohane meede juba programmi „Horisont 2020“ 2020. aasta tööprogrammi.

Mis puudutab **julgeolekualast uurimistegevust,** siis komisjon:

- algatab ajavahemikus 2019. aasta märtsist kuni sama aasta augustini programmi „Horisont 2020“ turvalist ühiskonda käsitleva 2019. aasta projektikonkursi.

4. Välismõõde

ELi ja Ameerika Ühendriikide kolleegid vahetasid 8. ja 9. novembril 2018 Washingtonis toimunud **ELi ja USA justiits- ja siseministrite kohtumisel** väärtuslikku teavet, kinnitades taas oma pühendumust justiits- ja siseasjade valdkonna ühiste probleemide ühisele lahendamisele. Eelkõige rõhutasid mõlemad pooled tõhusa teabevahetuse tähtsust terrorismi vastu võitlemisel. EL ja USA toonitasid broneeringuinfo jagamise olulisust terrorismi eesmärgil reisimise tõkestamisel ja leppisid kokku, et koostavad 2019. aastal kooskõlas ELi ja USA broneeringuinfo lepinguga ühise hinnangu. Lisaks kordasid EL ja USA, et nad peavad prioriteediks küberkuritegevuse vastu võitlemist ja küberturvalisuse suurendamist. Pooled leppisid kokku, et uurivad ELi ja USA vahel elektrooniliste tõendite kohta lepingu sõlmimise võimalust. Euroopa Liit ja Ameerika Ühendriigid tunnistasid ka vajadust tegeleda tõhusamalt probleemiga, et terroristid kasutavad internetti rünnakute juhtimiseks ja innustamiseks, ning

[62] COM(2018) 795 final (7.12.2018).

[63] Tehisintellektil põhinevate tehnoloogiate küberturvalisus, tehisintellekti kasutamine julgeolekueesmärkidel, sealhulgas kuritegude ja terrorismi tõkestamiseks, avastamiseks ja uurimiseks, ning tehisintellekti pahatahtliku ja kuritegeliku kasutamise tõkestamine.

austada samal ajal üksikisiku õigusi, sealhulgas sõnavabadust. Pooled tunnistasid, et demokraatlike riikide valimissüsteemide ees seisavad enneolematud probleemid, mis nõuavad koostöö tegemist ja parimate tavade vahetamist sarnaste vaadetega riikidega. Euroopa Liit ja Ameerika Ühendriigid leppisid kokku nendes küsimustes korrapärase dialoogi pidamises alates järgmisest kõrgemate ametnike kohtumisest 2019. aastal[64].

Jätkusid ELi ja Kanada läbirääkimised **muudetud broneeringuinfo lepingu** üle. Komisjon jätkab nõukogu ja Euroopa Parlamendi kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni korrapärast teavitamist tehtud edusammudest.

30. novembril 2018 toimus ELi ja Türgi läbirääkimiste esimene voor lepingu sõlmimiseks isikuandmete vahetamise kohta Europoli ja nende Türgi ametiasutuste vahel, kes on pädevad võitlema raskete kuritegude ja terrorismi vastu. Komisjon on ühenduses ka Iisraeli ametiasutustega, et pidada läbirääkimiste esimene voor Iisraeliga. 3. detsembril 2018 toimus ELi ning Alžeeria, Egiptuse, Jordaania, Liibanoni, Maroko ja Tuneesia esindajate kohtumine, et arutada nende riikide õiguskaitseasutuste ja Europoli võimalikku tulevast koostööd, sealhulgas töökokkulepete kaudu, ja võimalikke lepinguid isikuandmete vahetamiseks.

EL on jätkanud partnerriikidega **dialoogi terrorismivastase võitluse teemal**. 12. novembril 2018 Brüsselis peetud ELi ja India terrorismivastase võitluse teemalise dialoogi käigus käsitleti teabevahetust, interneti kasutamist terroristlikel eesmärkidel ja võimalikku koostööd Europoliga. 29. novembril 2018 Brüsselis peetud ELi ja Pakistani terrorismivastase võitluse teemalise dialoogi käigus käsitleti jõupingutusi terrorismi rahastamise vastu võitlemiseks rahapesuvastase töökonna kontekstis. 12. novembril 2018 Alžiiris peetud ELi ja Alžeeria terrorismivastase võitluse ja piirkondliku julgeoleku teemalise dialoogi käigus, mida juhtis kõrge esindaja / asepresident Mogherini, käsitleti jõupingutusi julgeoleku taastamiseks Liibüas ja Sahelis. 27. novembril 2018 toimus Brüsselis esimene ELi ja Kuveidi kõrgemate ametnike kohtumine, et arutada täiendava teabevahetuse võimalusi ja võimalikku tulevast koostööd terrorismivastase võitluse, organiseeritud kuritegevuse ja küberturvalisuse valdkonnas.

2018. aasta novembris osalesid Iraagi sõjaväe- ja õiguskaitseasutused esimest korda lahinguvälja tõendite kogumise koolitusel NATO stabiilsuse kaitsmise tippkeskuses, mis asub Itaalias Vicenzas Itaalia karabinjeeride koolituskeskuses. See koolitus on osa kolmeaastasest ELi, Interpoli ja NATO projektist, mille eesmärk on tagada õigusemõistmine konfliktipiirkondades raskete kuritegude ja terroriaktide toimepanemisega seotud isikute üle. Nimetatud projekt on konkreetne ELi meede, mis on seotud Daeshi võitlejate toimepandud kuritegude kohta seaduslikult tõendite kogumise suutlikkuse suurendamisega, mis võib tõhustada rahvusvahelist koostööd Iraagi ja ELi õiguskaitseasutuste vahel.

IV. KOKKUVÕTE

Aruandest selgub, et tulemusliku ja tegeliku julgeolekuliidu loomisel on tehtud jõudsaid edusamme. Selles rõhutatakse samal ajal siiski, et kaasseadusandjad ja liikmesriigid peavad tegema veelgi rohkem jõupingutusi seadusandlike menetluste lõpuleviimiseks ja vastuvõetud meetmete rakendamiseks, et tagada ELi kodanikele suurem sisejulgeolek. Võttes arvesse, et mais 2019 toimuvad Euroopa Parlamendi valimised, on eelseisvad nädalad täiendavate edusammude tegemiseks ELis asjakohase julgeolekupoliitika väljatöötamisel ja kehtestamisel otsustava tähtsusega.

[64] https://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2018/11/09/joint-eu-u-s-statement-following-the-eu-u-s-justice-and-home-affairs-ministerial-meeting/#